

Justin Cronin

De stad van spiegels

Vertaald door Mariella Duindam, Stina de Graaf & Pon Ruiter

2017

AMSTERDAM

Voor mijn gezin

*Hoe breek ik door die dubbelgrens,
verkettering door God en mens?
ik die in hun wereld leef,
waar 'k als een vreemdeling voor beef.*

– A.E. Housman, *Last Poems*

PROLOOG

Uit de Geschriften van de Eerste Schrijver ('Het Boek der Twaalf')
Gepresenteerd tijdens de Derde Wereldconferentie over de Noord-
Amerikaanse Quarantaineperiode
Studiecentrum voor Menselijke Culturen en Conflicten
Universiteit van New South Wales, Indo-Australische Republiek
16-21 april, 1003 n.V.

[Fragment 2 begint]

HOOFDSTUK VIJF

- 1 Aldus geschiedde het dat Amy en haar gezellen terugkeerden naar Kerrville, in de staat Texas.
- 2 En daar vernamen zij dat drie hunner er niet meer waren. En dit waren Theo en Mausami, zijn vrouw; en Sara, de vrouw van Hollis, die Sara de Genezeres genoemd werd.
- 3 Want de plaats Roswell, waar zij hun toevlucht hadden gezocht, was belegerd door een grote menigte viralen, die eenieder die op hun pad kwam hadden gedood. En slechts twee van hun gezelschap waren nog in leven. En dit waren Hollis de Sterke, echtgenoot van Sara, en Caleb, zoon van Theo en Mausami.
- 4 En een grote droefheid maakte zich van hen meester, vanwege de vrienden die zij verloren hadden.
- 5 En in de plaats Kerrville trok Amy in bij de Zusters, die hun leven aan God hadden gewijd. En ook Caleb kreeg daar onderdak, opdat Amy voor hem zou kunnen zorgen.

- 6 En het geschiedde in diezelfde dagen dat Alicia, die Alicia Dolken werd genoemd, en Peter, de Man van Dagen, zich aansloten bij het Expeditieleger van Texas, teneinde de Twaalf op te sporen. Want zij wisten dat het doden van een der Twaalf gelijkstond aan het doden van zijn Velen en het zenden van hun ziel naar de Heer.
- 7 En er werden vele veldslagen gestreden, met verlies van vele mensenlevens. De Twaalf wisten zij echter niet te doden, noch wisten zij hun schuilplaatsen te achterhalen, want God had het in die tijd anders beschikt.
- 8 En aldus verstreken de jaren, vijf in totaal.
- 9 En aan het einde van die periode ontving Amy een teken; en dit teken was een droom. En in die droom verscheen Wolgast, in de gedaante van een mens. En Wolgast sprak:
 - 10 ‘Mijn meester wacht op je; een groot schip is zijn verblijfplaats. Er is een ommekeer ophanden. Eerdaags zal ik je komen halen, om je de weg te wijzen.’
- 11 En die man was Carter, de Twaalfde van de Twaalf, die Carter de Droevige genoemd zou worden; een rechtschapen mens, bemind door God.
- 12 Aldus wachtte Amy op de wederkomst van Wolgast.

HOOFDSTUK ZES

- 1 Er was die dagen echter nog een ander gebied dat door mensen werd bewoond, in de staat Iowa. Dat gebied stond bekend onder de naam het Thuisland.
- 2 Op die plek huisde een mensenras dat het bloed van een viraal gedronken had, opdat zij in leven zouden blijven en vele generaties lang hun heerschappij zouden behouden. Deze lieden werden Roodogen genoemd. En de grootste onder hen was Guilder de Leider, een man uit de Tijd Hiervoor.
- 3 En de viraal aan wie zij hun voeding onttrokken was Grey, die de

Bron genoemd werd. Want in hem zat de kiem van Nul, de vader van de Twaalf. Grey lag in ketenen gebonden, waardoor hij ondraaglijk leed.

- 4 En de bewoners van dat gebied leefden als gevangenen in dienst van de Roodogen en deden alles wat zij wensten. En een van deze gevangenen was Sara de Genezeres, die was meegevoerd uit Roswell. Haar vrienden wisten niet dat zij nog leefde.
- 5 En Sara had een dochter, Kate, maar dit kind was haar afgenomen. En de Roodogen vertelden Sara dat haar dochter bij de geboorte was gestorven, waardoor zij onder grote droefheid gebukt ging.
- 6 En het geschiedde dat het kind gegeven werd aan een vrouw onder de Roodogen. En dit was Lila, de echtgenote van Wolgast.
- 7 Want Lila's dochter was in de Tijd Hiervoor gestorven; en hoewel sindsdien vele jaren verstreken waren, was het verdriet nog vers. En Lila vond troost in Kate, door zich in te beelden dat dit kind haar verloren dochter was.
- 8 En het geschiedde dat bepaalde mensen in het Thuisland in opstand kwamen tegen hun onderdrukkers; en dit waren de Guerillastrijders. En Sara sloot zich bij hen aan. En zij werd naar Lila gezonden om haar als kamenier te dienen in de Koepel, waar de Roodogen vertoefden, opdat ze meer over hen te weten zou komen. En zo ontdekte zij dat haar dochter nog in leven was.
- 9 En rond diezelfde tijd ontdekten Alicia en Peter in de grotten van Carlsbad, in de staat New Mexico, de schuilplaats van Martínez, de Tiende van de Twaalf; en daar voerden zij strijd met zijn Velen. Martínez zelf vonden zij echter niet, want hij was deze plek ontvlucht.
- 10 Want Nul had Guilder de Leider opdracht gegeven een sterke vesting te laten bouwen waarin de Twaalf konden verblijven en zich konden voeden met het bloed van dieren en evenzo met dat van de Thuislanders. Want hun Velen hadden bijna elk levend wezen op aarde verslonden, waardoor de aarde in een woestijn veranderd was, ongeschikt voor mens of viraal, of enige diersoorten.
- 11 En overeenkomstig deze opzet bevalen de Twaalf hun Velen hun

duistere holen te verlaten, waarop de Velen stierven. En dit raakte bekend als het Afdanken.

- 12 En de Twaalf begonnen aan hun reis naar het Thuisland, een reis van vele kilometers, opdat zij zouden heersen over de aarde.

HOOFDSTUK ZEVEN

- 1 Er was echter iemand die Nuls woorden in de wind sloeg; en dit was Carter de Droevige, de Twaalfde van de Twaalf. En hij gaf Wolgast opdracht Amy naar de plaats te brengen waar hij zich ophield, opdat zij tweeën zich gezamenlijk tegen zijn broeders konden keren.
- 2 En Amy gaf gehoor aan zijn bevel; zij vertrok uit de plaats Kerrville en ging op weg naar de plaats Houston. En zij werd vergezeld door Lucius de Getrouwe, een rechtschapen man in Gods ogen, die haar terzijde stond.
- 3 En in de plaats Houston vond Amy het schip, dat de naam Chevron Mariner droeg; en in het ruim daarvan verwijlde Carter. En tussen hen werd heel veel uitgewisseld. En toen Amy weer tevoorschijn kwam, was haar lichaam niet langer dat van een kind, maar van een vrouw; en in gezelschap van Lucius ging ze op weg naar het Thuisland om daar ten strijde te trekken tegen de Twaalf.
- 4 En het was in die dagen dat Peter, de Man van Dagen; en Michael, die Michael de Slimme werd genoemd; en Hollis, de echtgenoot van Sara, eveneens naar het Thuisland reisden om te zien wat zich daar afspeelde. Want ze waren gaan geloven dat Sara daar gevangen werd gehouden, samen met vele anderen.
- 5 En zij hadden twee anderen bij zich. En de eerste van die twee was Lore, die Lore de Stuurvrouw werd genoemd. En de tweede was een crimineel, Tifty de Gangster genaamd.
- 6 En in diezelfde periode ging ook Alicia op weg naar de staat Iowa, op jacht naar Martínez, de Tiende van de Twaalf, die zij gezworen had te doden. Want Martínez was de kwaadaardigste van deze de-

- monen, een moordenaar van vele vrouwen en een gesel voor heel de aarde.
- 7 Alicia werd echter gevangengenomen in het Thuisland, en onderging vele kwellingen in handen van de Roodogen en hun helpers, die Cols werden genoemd. En de ergste van de Cols was Tamp. Maar Alicia was sterk en zwichtte niet.
 - 8 En toen Tamp op een nacht naar haar cel kwam, opdat hij opnieuw zijn duistere gang met haar kon gaan, zei Alicia: ‘Doe mijn ketenen wat lossen, des te beter kan ik je behagen.’ En zij wond de ketenen om zijn hals en doodde hem. En daarop ontsnapte zij, waarbij zij nog vele anderen ombracht.
 - 9 En in de woestijn buiten de muren van het Thuisland verscheen Amy aan haar; en Alicia zag dat Amy nu een vrouw was, zowel naar lichaam als naar geest. En Amy schonk haar troost; want zij waren bloedzusters.
 - 10 Alicia had echter een geheim; en dit was de honger naar bloed. Want de kiem van de Twaalf in haar binnenste werd sterker, waardoor zij in een viraal veranderde. En dit drukte zwaar op haar gemoed, want zij hield zielsveel van haar gezellen en wilde niet van hen gescheiden worden.
 - 11 En in diezelfde dagen werd Sara door de Roodogen ontdekt; en zij werd door hen gevangengenomen en onderging vele kwellingen. Want Guilder de Leider verlangde dat iedereen die tegen hem in opstand was gekomen, zijn toorn in volle hevigheid zou ondergaan.
 - 12 Maar de dag van de afrekening was nabij; want Amy en Alicia hadden zich aangesloten bij de Guerrillastrijders om de wapenen op te nemen tegen de Roodogen. En zij smeedden samen een plan om de bevolking van het Thuisland te bevrijden, de Twaalf te vernietigen en Sara te redden.

HOOFDSTUK ACHT

- 1 En aldus geschiedde het dat Peter en zijn gezellen aankwamen in de staat Iowa, zodat allen zich nu tot een sterke strijdmacht aaneengesloten hadden. En de grootste onder hen was Amy.
- 2 Want zij had zich overgegeven aan de Roodogen met de woorden: 'Ik ben de leider van de Guerrillastrijders; doe maar met mij wat jullie goeddunkt.' Want haar bedoeling was dat Guilder in zijn woede de Twaalf op haar zou loslaten om haar te doden.
- 3 En alles geschiedde zoals Amy had voorzien; en het uur van de executie werd bepaald. En deze zou plaatsvinden in het Stadion, een groot amfitheater uit de Tijd Hiervoor, opdat heel de bevolking van het Thuisland er getuige van kon zijn.
- 4 En daar verscholen zich Alicia en de anderen, opdat zij, zodra de Twaalf verschenen, hun wapens tegen hen en de Roodogen konden aanwenden.
- 5 En Amy werd aan de menigte voorgeleid en met ketenen geboeid; zij werd aan een metalen constructie opgehangen. En Guilder schepte veel behagen in haar lijden en spoorde ook de menigte daartoe aan.
- 6 Amy echter weigerde hem dat genoeg. En Guilder beval de Twaalf haar te verslinden, opdat alle aanwezigen zijn macht zouden zien en zich voor hem neer zouden buigen.
- 7 Maar Amy zag dat zij niet alleen was; want onder de Twaalf bevond zich Wolgast, die Carters plaats had ingenomen teneinde haar te beschermen. En Amy zei tegen de Twaalf:
- 8 'Gegroet, mijn broeders. Ik ben Amy, jullie zuster.' En dat waren de laatste woorden die zij sprak.
- 9 Want zij begon te sidderen; haar lichaam werd als een verblindend licht dat de duisternis doorkliefde; en met een woest gebrul nam Amy de gedaante aan van een reusachtige viraal; aldus werd zij een van hen. En dit was het Loslaten. Een van degenen die dit aanschouwden was Peter, en een ander was Alicia, een derde was Greer, en ook alle anderen waren er getuige van.

- 10 En de ketenen werden verbroken en een grote veldslag volgde; en een grote overwinning werd behaald. En velen kwamen om. En onder dezen was Wolgast, die zich opofferde om Amy te beschermen; want zijn liefde voor haar was als die van een vader voor zijn kind.
- 11 En aldus werden de Twaalf van de aardbodem weggevaagd en de mensen op aarde bevrijd.
- 12 Amy's lot was haar vrienden echter onbekend; want zij was nergens meer te vinden.

I

DE DOCHTER
98-101 n.V.

Er is een andere wereld maar dat is deze.

– Paul Éluard

De grond gaf moeiteloos mee onder het lemmet van haar dolk en er steeg een donkere, aardse geur uit op. Het was heet en vochtig; vogels zongen in de bomen. Geknield stak ze op de bodem in en schepte de losgewoelde aarde per handvol op. De slapte was wel wat weggetrokken, maar nog niet helemaal. Ze voelde zich wankel, ontregeld, leeg. Er was pijn, en de herinnering aan pijn. Inmiddels waren er drie dagen verstreken, of waren het er vier? Zweetdruppels parelden op haar gezicht; ze likte langs haar lippen om het zout te proeven. Ze groef en groef. Stroompjes zweet sijpelden omlaag en verdwenen in de aarde. Daar komt alles uiteindelijk terecht, dacht Alicia. Alles verdwijnt in de aarde.

Het bergje naast haar groeide. Hoe diep moest zoiets worden? Op een centimeter of negentig begon de bodem te veranderen. Hij voelde kouder aan en rook naar klei. Dat leek een teken. Ze ging op haar hurken zitten en nam een flinke teug uit haar veldfles. Haar handen waren ontveld; aan de onderkant van haar duim hing een los lapje huid. Met haar tanden beet ze het los, daarna spuugde ze het op de grond.

Soldaat stond aan de rand van de open plek op haar te wachten, terwijl hij luidruchtig een pluk van het meterhoge gras tussen zijn kaken vermaalde. Met zijn gracieuze benen, zijn volle manen, zijn blauwzwarte vacht met witte vleugen, zijn indrukwekkende tanden en hoeven en zijn zwartglanzende ogen had hij iets majestueus. Als hij wilde was hij een en al rust en kalmte, maar een volgend moment kon hij grootse daden verrichten. Hij hief zijn wijze hoofd toen hij haar hoorde naderen. *Ah, daar ben je. Het is tijd.* Langzaam draaide hij zich

om en volgde haar met gebogen hoofd tussen de bomen naar de plek waar ze haar zeildoek had opgehangen. Op de grond naast Alicia's bebloede slaapzak lag een klein bundeltje, gewikkeld in een vlekkerige deken. Haar dochter had nog geen uur geleefd, maar in dat uur was Alicia moeder geworden.

Soldaat wachtte tot ze weer tevoorschijn kwam. Het gezichtje van de baby was bedekt; Alicia trok de stof een stukje omlaag. Soldaat boog zijn hoofd over het kinderhoofdje; hij sperde zijn neusgaten open en ademde haar geur in. Neusje, oogjes, een mondje als een rozenknopje, onthutsend menselijk; haar hoofdje bedekt met een laagje zachte, ros-sige haartjes. Maar er was geen leven, geen adem. Alicia had zich afgevraagd of ze van haar zou kunnen houden – van dit kind, ontvangen in pijn en doodsangst, verwekt door een monster. Door een man die haar geslagen, verkracht en vervloekt had. Hoe had ze zo dom kunnen zijn.

Ze liep terug naar de open plek. De zon stond recht boven haar hoofd; insecten zoemden in het gras, een ritmisch vibrato. Soldaat stond naast haar terwijl ze haar dochter in het grafje legde. Toen de weeën begonnen waren, had Alicia gebeden. *Geef dat ze het redt.* Naarmate de uren van ondraaglijke kwellung zich aaneenregen, had ze de koude aanwezigheid van de dood haar lichaam voelen binnendringen. De pijn beukte door haar heen – windstoten van staal – hij weer-galmde als donderslagen in iedere cel van haar lichaam. Er was iets mis. *Alstublieft, God, bescherm haar, bescherm ons.* Maar haar gebeden waren in een vacuüm beland.

De eerste handvol aarde was het moeilijkst. Hoe deed je zoiets? Alicia had vele mannen begraven. Sommige kende ze, andere niet. Er was er maar één van wie ze gehouden had. De jongen, Allstar. Zo grappig, zo levend, en ineens was hij er niet meer. Ze liet de aarde tussen haar vingers door glijden. Met een zacht tinkelend geluid vielen de korrels op het doek, als de eerste spatjes regen op de bladeren. Stukje bij beetje verdween haar dochter. Vaarwel, dacht ze, vaarwel mijn liefje, mijn alles.

Ze ging terug naar haar tent. Haar ziel voelde verbrijzeld, als mil-

joenen glassplinters vanbinnen. Haar botten waren loden pijpjes. Ze moest water hebben, en eten; haar voorraden waren uitgeput. Maar jagen was uitgesloten, en de beek, vijf minuten lopen heuvelafwaarts, leek mijlenver weg. De noden van het lichaam: wat deden ze ertoe? Niets deed er nog toe. Ze ging op haar slaapzak liggen en sloot haar ogen. Al snel viel ze in slaap.

Ze droomde van een rivier. Een brede, donkere rivier, en erboven scheen de maan. Het maanlicht viel als een goudkleurig pad over het water. Wat in het verschiet lag, wist ze niet, alleen dat ze die rivier moest oversteken. Voorzichtig zette ze haar eerste stap op het glanzende wateroppervlak. Haar geest voelde gespleten: de ene helft verwonderde zich over deze onwaarschijnlijke manier van reizen, de andere helft niet. Toen de maan de andere oever raakte, besepte ze dat ze bedrogen was. Het glanzende pad vervaagde. Ze begon te rennen, in een wanhopige poging de overkant te bereiken voor de rivier haar zou verzwelgen. Maar de afstand was te groot, met iedere stap die ze zette week de horizon verder terug. Het water klotste rond haar enkels, haar knieën, haar middel. Ze had niet de kracht te vechten tegen de sterke stroming. *Kom naar me toe, Alicia. Kom naar me toe, kom naar me toe, kom naar me toe...* Ze ging kopje-onder, de rivier slokte haar op, ze werd het duister in gezogen...

Ze werd wakker in een matoranje licht; de dag was bijna ten einde. Bewegingloos bleef ze liggen om haar gedachten te ordenen. Ze was inmiddels gewend aan dit soort nachtmerries; de details wisselden voortdurend, maar het gevoel bleef altijd hetzelfde – de zinloosheid, de angst. Toch was er deze keer iets anders. Eén aspect van de droom was het echte leven binnengedrongen: haar t-shirt was drijfnat. Ze keek omlaag naar de steeds groter wordende vlekken. Haar melk was toegeschoten.

Het besluit om te blijven was niet bewust genomen; de wil om te vertrekken ontbrak eenvoudigweg. Haar kracht keerde terug. Eerst met kleine stapjes; toen, als een langverwachte gast, stond hij plotseling voor de deur. Ze bouwde een schuilplaats van dood hout en ranken;

het zeildoek gebruikte ze als dak. Het bos krioelde van leven: eekhoorns en konijnen, kwartels en duiven, herten. Soms waren ze haar te vlug af, maar niet altijd. Ze zette vallen en wachtte op haar prooi, of anders schoot ze een dier met haar kruisboog: één schot, een snelle dood, en dan een maaltijd, rauw en warm. Aan het einde van de dag, als het duister inviel, nam ze een bad in de beek. Het water was helder en schrikwekkend koud. Tijdens een van deze tochten zag ze de beren. Een geritsel, tien meter stroomopwaarts, iets zwaars dat zich door het struikgewas bewoog; toen verschenen ze aan de oever, een moeder en twee kleintjes. Alicia had dit soort wezens nooit in het echt gezien, alleen in boeken. Ze staken hun snuit in de modder, op jacht naar voedsel in het ondiepe water. Hun bouw had iets lossigs, iets onafs, alsof de spieren onder hun dikke, klitterige bontjas vol twijgjes niet goed aan de huid zaten vastgenaaid. Een wolk insecten danste om de dieren heen en ving het laatste daglicht. De beren leken haar niet op te merken, of ze vonden haar niet de moeite waard.

De zomer naderde zijn einde. De ene dag een wereld van dikke, groene bladeren en dichte schaduw; de volgende een explosie van uitbundige kleuren in het bos. 's Ochtends knerpte de bevroren bodem. De winterkou bracht een gevoel van puurheid met zich mee. Er lag een dikke laag sneeuw. De donkere silhouetten van de bomen, de vogelpootafdrukjes, de witgewassen hemel: alles was teruggebracht tot de essentie. Welke maand was het? Welke dag? Na verloop van tijd begon voedsel een probleem te worden. Uren-, soms zelfs dagenlang verroerde ze zich nauwelijks om haar krachten te sparen; al bijna een jaar had ze geen levende ziel gesproken. Geleidelijk aan drong het tot haar door dat ze niet langer in woorden dacht, alsof ze een wezen van het woud geworden was. Ze vroeg zich af of ze haar verstand begon te verliezen. Nu begon ze tegen Soldaat te praten, alsof hij een mens was. Soldaat, zei ze bijvoorbeeld, wat zullen we vanavond eten? Soldaat, is het al tijd om hout te gaan zoeken voor het vuur? Soldaat, denk je dat er sneeuw in de lucht zit?

Op een keer werd ze 's nachts wakker in haar schuilplaats met het besef dat ze al een tijdje donder hoorde. Een natte lentewind raasde

met richtingloze vlagen door de boomtoppen. Met een gevoel van onthechting hoorde ze het onweer naderen; en opeens zaten ze er middenin. Een bliksemschicht doorkliefde de hemel – waardoor het beeld van de omgeving bevroor – en werd gevolgd door een oorverdovende klap. Toen de hemel zich opende en regendruppels zo zwaar als kogels op haar afvuurde, leidde ze Soldaat naar binnen. Het dier sidderde van angst. Ze moest hem zien te kalmeren; één paniekbeweging van dat kolossale lichaam in die nauwe ruimte, en haar schuilplaats lag tegen de vlakke. ‘Brave jongen,’ mompelde ze, terwijl ze zijn flanken streelde. Met haar vrije hand liet ze het touw om zijn hals glijden. ‘Brave, brave jongen. Wat zeg je ervan? Wil je me deze regenachtige nacht gezelschap houden?’ Zijn lijf stond strak van angst, een muur van aangespannen spieren, maar hij liet toe dat ze hem met zachte dwang omlaag trok. Buiten de wanden van de schuilplaats flitste de bliksem en week de hemel terug. Soldaat liet zich met een diepe zucht op zijn knieën zakken en ging naast haar slaapzak op zijn zij liggen. Zo slipeen ze samen, terwijl de regen de hele nacht bleef stromen om de winter weg te wassen.

Twee jaar bleef ze op die plek. Het was niet gemakkelijk om er weg te gaan; het bos was haar tot troost geweest. Ze had zich het ritme van de natuur eigen gemaakt. Maar met het aanbreken van de derde zomer ontwaakte er een nieuw besef: het was tijd om verder te gaan. Om te voltooien wat ze begonnen was.

De rest van de zomer besteedde ze aan de voorbereiding. Daartoe behoorde ook het smeden van een wapen. Te voet ging ze op weg naar de rivierstadjes, en drie dagen later keerde ze terug, zeulend met een rammelende zak. De basisprincipes van wat ze ging proberen kende ze, want ze was al vaak getuige geweest van het proces; de details zou ze zich met vallen en opstaan eigen moeten maken. Een grote afgeplatte kei zou als haar aambeeld dienen. Aan de rivieroever stookte ze een vuur en wachtte tot er alleen nog gloeiende kooltjes over waren. De truc was om de juiste temperatuur te krijgen. Toen ze die bereikt meende te hebben, haalde ze het eerste voorwerp uit de zak: een staaf

01-staal van vijf centimeter breed, negentig centimeter lang en een centimeter dik. Daarna trok ze een hamer, een ijzeren tang en een stel dikke leren handschoenen tevoorschijn. Ze legde het uiteinde van de stalen staaf in het vuur en wachtte tot het metaal door de hitte begon te verkleuren. Toen ging ze aan het werk.

Het kostte nog drie ritjes langs de rivier om alle benodigdheden bij elkaar te krijgen en het resultaat was primitief, maar uiteindelijk was ze tevreden. Ze omwond het heft met ruwe, vezelige ranken, om het gladde metaal stevig in haar vuist te kunnen houden. Het gewicht voelde aangenaam aan. De gepolijste punt schitterde in de zon. Maar de eerste stoot zou de vuurproef worden. Op haar laatste tochtje langs de rivier had ze een veldje meloenen ontdekt. De vruchten waren zo groot als een mensenhoofd. Ze groeiden dicht opeen aan ranken met klauwende, gevingerde bladeren. Ze had er een uitgezocht en in de zak mee naar huis genomen. Nu zette ze hem op een omgevallen boom, richtte, en bracht het zwaard in een verticale boog omlaag. De twee gescheiden helften vielen traag uiteen, als in verbijstering, en ploften op de grond.

Nu was er niets meer wat haar tegenhield. De avond voor ze wegging bezocht ze het graf van haar dochter. Dat was iets wat ze niet op het allerlaatst wilde doen; ze moest snel kunnen vertrekken. Twee jaar lang was de plek ongemarkeerd gebleven. Niets had goed genoeg geleken. Maar het voelde niet goed om het graf zonder merkteken achter te laten. Van het laatste restje staal had ze een kruis gemaakt. Dat sloeg ze nu met de hamer in de grond, waarna ze neerknielde. Van het lichaampje zou niet veel meer over zijn. Misschien een paar botten, of afdrukken van botten. Haar dochter was opgegaan in de aarde, de stenen, zelfs in de lucht en in de dieren. Ze was vertrokken naar een plaats die niemand kende. Haar nooit gebruikte stem klonk in het gezang van de vogels, haar rossige haar was zichtbaar in de vlammen van de herfstbladeren. Met een hand op de zachte bodem dacht Alicia hierover na. Maar tot bidden was ze niet meer in staat. Haar hart, eenmaal gebroken, bleef gebroken.

‘Het spijt me,’ zei ze.